

Butlletí CEP Calvià

 Centre
de Professorat
Calvià

JUNY 2024

#2

Si els infants no aprenen així com els ensenyem, els hauríem d'ensenyar com ells aprenen.

Formacions
del CEP curs
23-24

Entrevista
Miguel Á.
Tirado

La Posidònia a
l'Aula

Pindola: La
retroacció

Reflexions
Lingüístiques

Lectures
d'estiu

Índex

2 BENVINGUTS COMPANY/ES

Unes lletres pels lectors

4 ENTREVISTA A COORDINADORS

Una visió d'allò que implica ésser coordinador/a de formació en el centre.

7 ENTREVISTA A MIGUEL ÀNGEL TIRADO

Inspector de la Direcció d'Inspecció Educativa de la Conselleria d'Educació i Universitats ens parla sobre el seu llibre.

14 LA RETRO- ACCIÒ

Una petita vista sobre com fer-la de la forma més acurada.

3 EL CEP AQUEST CURS

Un recull del curs i dades.

5 LA POSIDÒNIA A L'AULA

Una formació d'àmbit que ha anat més enllà de les aules.

12 FETS I PREGUNTES LINGÜÍSTIQUES

Una reflexió a tenir en consideració.

16 EL RACÓ DEL LECTOR

Un recull de llibres per a lectura estiuenca.

Benvinguts Companyes

LORENA VALENZUELA

Aquest curs 23/24 ha estat intens i va arribar ple de canvis.

Per la nostra banda, a més d'acompanyar-vos en els vostres projectes formatius, també hem dut actuacions per avaluar, conjuntament amb vosaltres, el Pla Quadriennal de Formació Permanent del Professorat 2020/2024 per tal d'enviar els vostres suggeriments al Servei de Formació Permanent del Professorat. Gràcies a les aportacions de tothom, el curs vinent disposarem del nou pla que vertebrarà la formació permanent dels docents. Com veureu, aquest nou document contemplarà moltes de les vostres demandes, com ara: augment de les hores de ponència, mentoria i noves modalitats formatives (seminaris temàtics, grups de treball en xarxa, grups de treball de zona, grups de recerca i trobades pedagògiques entre centres). Totes les novetats varen ser presentades pel cap del SFPP, Rafel Maura, als representants dels nostres centres adscrits a finals del mes de maig.

Com sabeu, l'objectiu d'aquest butlletí és acostar-nos una mica més a vosaltres des del CEP Calvià, mostrar part de la feina que desenvolupam i acostar-vos als diferents projectes formatius que desenvolupen els nostres centres adscrits, que són el vostre entorn proper. A més a més, en aquesta segona edició hem afegit també alguns articles de molta actualitat que pensam que poden ser del vostre interès, esperam que els gaudiu!

Vull finalitzar agraint a tots els docents que han treballat amb nosaltres enguany, ja sigui com a formadors o com a participants, pel seu treball i confiança. Agrair les valoracions que ens heu fet als qüestionaris del Portal del Personal, tant de la nostra tasca assessora com de les formacions que hem desenvolupat; Any rere any les vostres valoracions puguen i això ens anima a continuar millorant per acompanyar-vos en els vostres itineraris formatius.

I, com no podria ser d'altra manera, vull agrair al fantàstic equip d'assessors amb els qui tinc la sort de poder fer feina: Borja Rodríguez, Tomeu Carrió, Teresa Bonache, Victòria Carbou i Tomàs Oliver, que se'ns jubila aquest estiu i el trobarem moltíssim a faltar! Moltíssimes gràcies a l'equip per la seva tasca, gran implicació i dedicació... i per les rialles!

En nom de tot l'equip, vos desitjo unes bones i merescudes vacances!

Esperam veure-vos el curs vinent!

El CEP aquest CURS

Aquest curs escolar els centres educatius de la nostra zona s'han format en diferents temàtiques a partir dels FeCs i FiCs sol·licitats.

Hem realitzat formacions sobre art o expressió artística com a eina educativa o com a eix vertebrador de l'aprenentatge al CEIP Pere Cerdà, al CEIP Son Ferrer i a les escoles de la zona de Tramuntana. Les altres escoles de la zona també s'han format sobre situacions d'aprenentatge a Andratx i el Port d'Andratx i sobre espais i materials a Calvià.

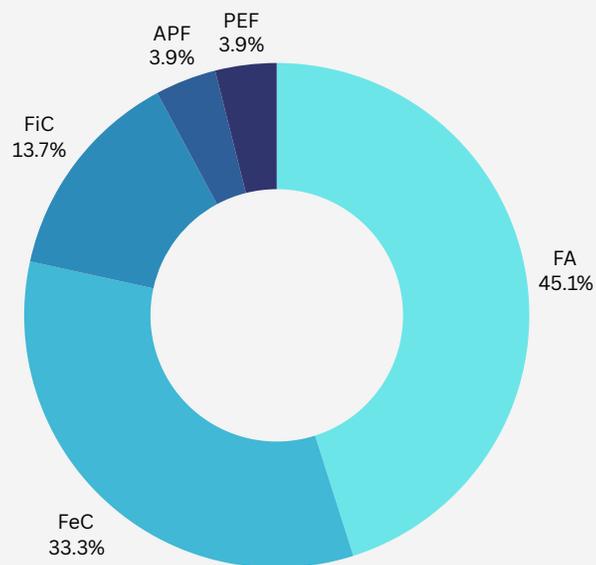
També, ha hagut formacions sobre gestió emocional a l'IES Bendinat, al CEIP Bendinat i al CEIP Robert Graves.

A més a més, s'han fet formacions sobre avaluació al CEIP Galatzó, al CEIP Es Puig i al CEIP Ses Bassetes.

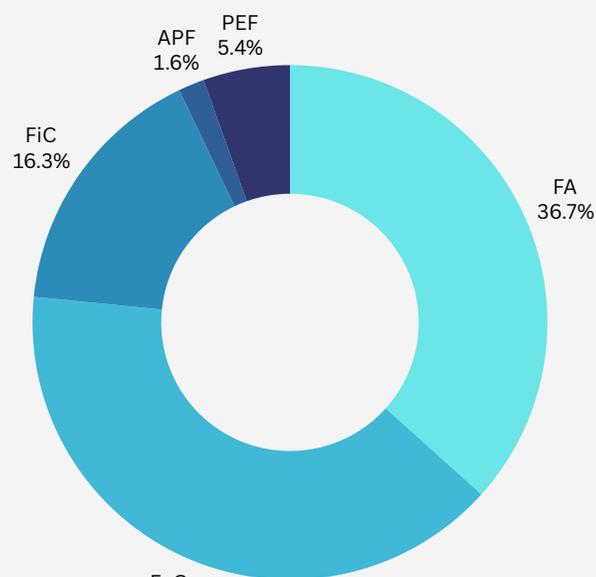
No han faltat les formacions relacionades amb la millora de les competències lingüístiques al CEIP Puig de na Fàtima, al CEIP Gabriel Comas i Ribas, al CEIP Cas Saboners, als EAPs i una FiC per a la millora de la competència lingüística de l'alumnat en llengua catalana. Tampoc ha faltat sobre la competència matemàtica al CEIP Puig de Sa Morisca i al Jaume I.

Per acabar amb les formacions de centres hem realitzat formacions relacionades amb metodologies inclusives i coeducació, filosofia 3/18 al CEIP Els Molins, treball cooperatiu al CEIP Mestre Colom, Capses d'aprenentatge a la zona de Sóller i Fornalutx, DUA al CEIP Ses Rotes Velles i igualtat i coeducació CEIP Es Vinyet.

VICTÒRIA CARBOU

% de formacions per modalitat formativa

% d'hores de formació per modalitat formativa

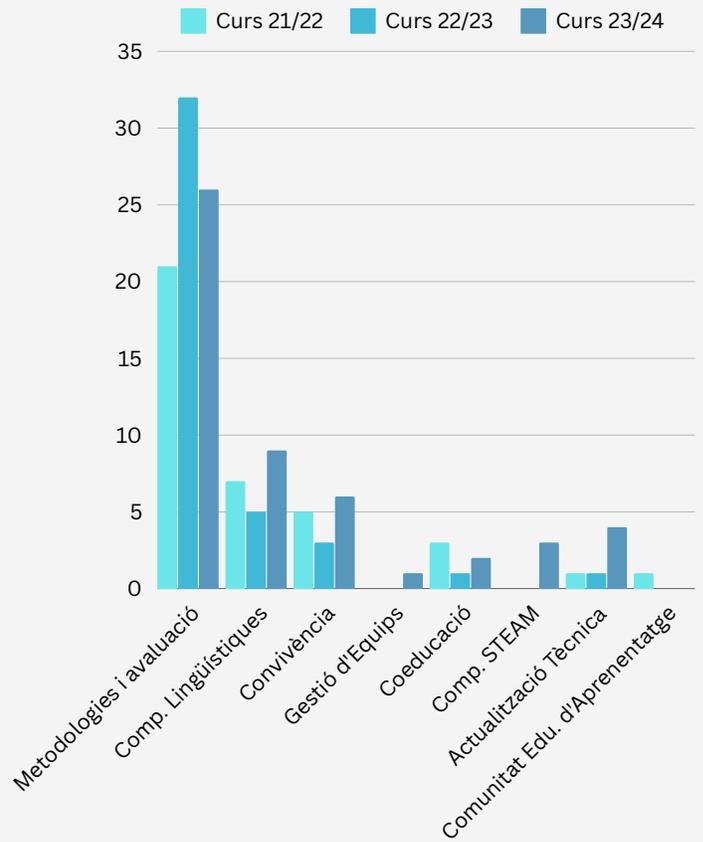

A part de les formacions en centre hem organitzat formacions d'àmbit, programes d'experiència formativa i activitats puntuals de formació.

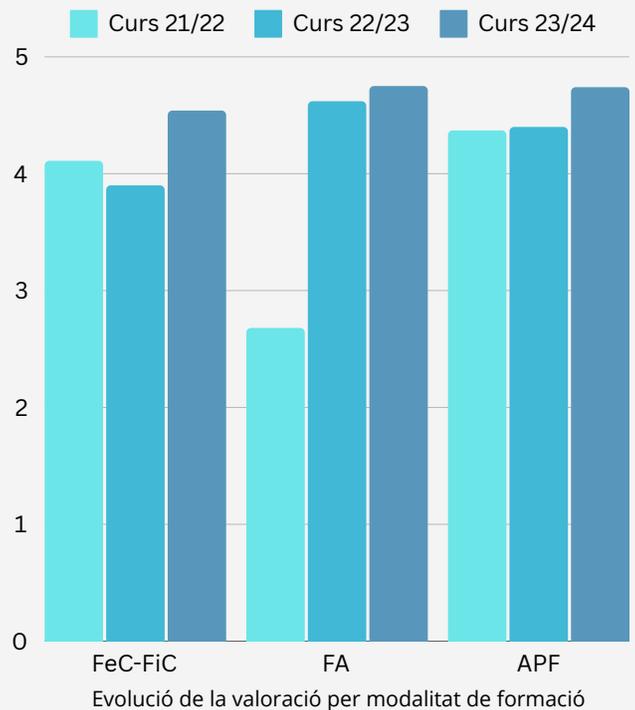
Pel que fa a les formacions d'àmbit hem tengut una gran varietat de temàtiques. S'han realitzat formacions relacionades amb gestió emocional, primera infància (psicomotricitat, integració sensorial i contes), educació física, immersió lingüística, teatre, patrimoni històric, prehistòria, posidònia, kinestemes, metodologies competencials a l'aula d'anglès, matemàtiques competencials, prevenció de les violències sexuals i inclusió educativa.

En referència als programes d'experiència formativa, hem tornat a realitzar APS Serra de Tramuntana amb centres de primer any i centres de segon any.

Finalment, hem fet dues activitats puntuals de formació, una al principi de curs sobre l'elaboració del Pla Quadriennal de Formació del Professorat 2024-2028 i l'altra que farem a final de curs de jornada de bones pràctiques amb el títol "Compartint aprenentatges: evidències educatives i experiències inspiradores".

Evolució del número de formacions per línia estratègica

Evolució de la valoració per modalitat de formació

Entre vista a Coordinadors.

TERESA BONACHE

Entrevistam a l'Araceli Sánchez, mestre especialista d'anglès i coordinadora de la formació del CEIP Cas Sabonera (Magaluf) des de fa cinc anys.

Pregunta: Quins són els trets principals de la formació del teu centre?

Resposta: D'ençà que hi vaig arribar fa onze anys al centre, crec que els trets són l'atenció preferent amb l'alumnat estranger, el claustre obert i les ganes d'innovar.

P: Com vares arribar a ser la coordinadora de formació del teu centre?

R: Va ser casual, ja que el coordinador que hi havia va passar a ser cap d'estudis i l'equip directiu va pensar amb jo com a coordinadora.

P: Què penses del format de formació que ofereix el CEP?

R: Un dels aspectes positius és que sempre s'ha adaptat al que hem necessitat al centre.

P: Com és la relació amb el CEP de Calvià?

R: És molt bona, de donar-nos molta ajuda tant a les formacions com a les reunions que feim per organitzar les formacions.

P: Quines són les tasques que es desenvolupen com a coordinador/a d'una formació en el centre?

R: Doncs són bastant dispers, des d'informar el claustre del calendari d'inscripció, el calendari de les sessions, de les tasques que se'n deriven de la formació i fer recordatoris diversos. Després hi ha les tasques més administratives com emplenar la sol·licitud de formació, la memòria final de formació i el diari de sessions. També ajudo a marcar els espais dedicats a les tasques, proposar temàtiques per a la formació de cada curs escolar amb l'equip directiu i claustre. I també estan les tasques d'acompanyament, com la de motivar i animar al claustre a participar de les formacions o resoldre els dubtes que puguin anar sorgint.

P: Què és el que més t'agrada d'aquesta tasca?

R: El que més m'agrada de la meva feina és veure els resultats i l'impacte que tenen les formacions als meus companys i al centre. També voldria transmetre la motivació i la necessitat de fer formacions com a claustre per anar tots amb la mateixa direcció i fer feina en comú amb una línia definida.

En resum, m'agrada ser coordinadora de les formacions del centre i participar de les jornades informatives que fa el meu CEP de referència, per estar al dia de totes les possibilitats de formació i veure quina s'adaptaria millor al nostre centre.

P: Quina és la tasca que menys t'agrada?

R: CAP!

P: Penses que hi ha un impacte directe al centre després de cada formació?

R: Sempre hi ha un impacte, el fet de debatre sempre és positiu, és un moment on tot el claustre pot escoltar-se i reflexionar, prendre decisions per tenir una línia de centre.

P: A quin nivell?

R: Sobretot, en l'àmbit pràctic, que al final és el que realment ens interessa.

P: I l'impacte perdura en el temps?

P: Des de les darreres formacions sí. Abans ens feien formacions cada any de metodologies i temes diferents.

D'ençà que duim un itinerari de formació enfocat a tenir una línia de centre ens ha anat molt bé.

La
Posidonia
a l'Aula

La Posidònia a l'Aula

Gairebé mil infants i joves de Mallorca han investigat la posidònia aquest curs gràcies a la participació dels mestres, dels seus respectius centres, en l'activitat formativa "Posidònia a l'aula" organitzada des del CEP Calvià, en col·laboració amb REDEIA i IMEDEA.

LORENA VALENZUELA

El passat dimarts 18 de juny, prop de 300 escolars de Mallorca, varen participar en la Trobada de centres participants en la formació Posidònia a l'aula.

Els infants i joves, en representació de l'alumnat del seu centre, han exposat les seves propostes sobre la Posidònia Oceànica. Els treballs són fruit de la investigació desenvolupada per un total de 971 alumnes de 9 centres educatius diferents de Mallorca al llarg d'aquest curs escolar, en el marc de la formació "Posidònia a l'aula" organitzada pel CEP de Calvià i en col·laboració amb el Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC) mitjançant l' Instituto de Estudios Avanzados del Mediterráneo (IMEDEA) i la UIB.

Tots els centres educatius que han format part de la formació han estat reconeguts amb un diploma acreditatiu a l'acte que es celebrà en el campus de la UIB. Allà, l'alumnat ha estat el protagonista de la jornada al fòrum de coneixement sobre la posidònia. L'alumnat ha exposat les seves investigacions davant un atent públic, entre el qual es trobava el rector de la UIB, Jaume Carot; el director general de Personal Docent de la Conselleria d'Educació i Universitats, Ismael Alonso; el cap de servei de Formació Permanent del Professorat, Rafel Maura; l'investigador de l'IMEDEA Jorge Terrados; el director de Sostenibilitat de Redeia, Antonio

Calvo i el delegat de Redeia a les Balears, Eduardo Maynau.

La formació ha oferit una possibilitat única, ja que els docents participants han rebut un aqüari per realitzar la formació (gràcies a Redeia), el suport científic de l'IMEDEA, que també els facilità la planta i, a més a més, han pogut comptar amb els docents que l'any 2015 varen iniciar el projecte de manera independent i autònoma (Xavi i Ferran Morell), com a formadors.

Els docents participants en la

formació han donat al seu alumnat la possibilitat d'acostar-se a la posidònia, aprendre sobre aquesta planta endèmica mediterrània, sobre la biodiversitat que genera i empara. A mesura que avança la formació dels mestres, l'alumnat també va prenent consciència i, des del coneixement i l'estimació, de la necessitat de la seva recuperació i conservació de la posidònia com a recurs per a la preservació dels ecosistemes marins i com a agent en la lluita contra el canvi climàtic.

Des del CEP Calvià estem molt satisfets amb la gran qualitat de les transferències que els docents han desenvolupat a l'aula. Des del nostre àmbit, a les formacions sempre es treballa perquè les s

formacions que organitzem suposin una millora a l'aula que repercuteixi en l'aprenentatge dels infants de manera positiva; però com sabeu, sempre són els docent participants en les nostres formacions qui expliquen les millores que han introduït arran de l'aplicació dels coneixements de la formació. En aquesta ocasió, per primera vegada, hem vist com han estat els mateixos infants i joves qui han explicat el que s'ha après, com han aplicat el mètode científic, els recursos que han elaborat per conscienciar l'entorn sobre la funció de la posidònia i la necessitat de la seva protecció. Va ser excepcional poder assistir a una jornada per compartir coneixements guiada pels infants i

dirigida a altres infants dins un marc de coneixement, d'estudi comú.

Volem reiterar el nostre agraïment i una sincera enhorabona a tots els docents participants en la formació per la seva gran tasca, i també a aquells docents que participaren en la formació, però no assistiren a la trobada amb el seu alumnat. Esperam retrobar-vos el curs 24/25!

ENTREVISTA: MIGUEL ÀNGEL TIRADO

Miguel Àngel Tirado Ramos és inspector d'educació i professor associat en la UIB. És Doctor per la UIB amb el Programa Investigació i innovació en Educació i Llicenciat en Educació Física. Va ser director de l'IES Santa Margalida durant quatre anys, i cap d'estudis en el mateix centre durant 7 anys. Ha estat docent en ESO, Batxillerat, Formació Professional i Ensenyaments de Règim Especial. És autor del llibre *Escuelas que enseñan: El conocimiento sí importa*.

TOMEU CARRIÓ

Pregunta: Què vos va dur a ser inspector?

Resposta: Una voluntat ferma d'ajudar els centres educatius a proporcionar la millor educació possible.

P: Com vos definiu professionalment?

R: Soc un professor que faig d'inspector d'educació.

P: Agafant una frase del vostre llibre... Si hi ha escoles que no ensenyen, què fan?

R: Hi ha escoles que proclamen haver posat l'alumne en el centre, però en realitat, el que han situat en aquest lloc és la metodologia. Això passa amb independència de si l'alumne ha d'aprendre sobre el sistema cardiovascular, analitzar les causes i les conseqüències de la Guerra Civil, resoldre equacions de segon grau o ballar una dansa popular. Aquestes escoles reneguen del concepte d'ensenyar, ja que consideren que els alumnes han de construir el seu propi aprenentatge a través d'un procés cooperatiu de descobriment. En aquest escenari, el mestre no ensenya de manera directa, sinó que dissenya ambients i situacions d'aprenentatge i adopta un paper de guia. Tot això sona molt bé, i ningú dubta de les

bones intencions d'aquestes escoles, però tenim la certesa que aquest enfocament pedagògic no beneficia a tots els alumnes de manera equitativa. És més, els més perjudicats són els alumnes amb més dificultats.

P: Si un no llegeix molt detingudament el seu llibre, podria tenir la sensació que vos posau del costat de l'escola tradicional.

R: En realitat, el que defens és l'adquisició efectiva de coneixements que permetin pensar amb criteri propi. Si per "escola tradicional" entenem aquella en què la instrucció directa és el mètode predominant, és convenient recordar què implica una bona instrucció directa. Aquesta requereix que el mestre divideixi el contingut d'ensenyament en petites parts, ben seqüenciades i amb una progressió de complexitat creixent i que expliqui de manera clara, utilitzant bons exemples, analogies i demostracions que ajudin els alumnes a comprendre. També ha de garantir que els estudiants practiquen amb activitats que passen d'un major guiatge a una pràctica més independent, fomentant una alta interacció en classe a través de la formulació de preguntes que promoguin el raonament. A més, ha

de corregir els errors i avaluar el progrés de cada alumne per assegurar-se que tots aprenguin. En resum, el mestre ensenya.

No només hi ha una àmplia evidència empírica de l'eficàcia de la instrucció directa, sinó que aquesta és el mètode que millor s'ajusta a la manera com aprenem. Per descomptat, les tasques que requereixen indagar o experimentar són altament efectives per a l'aprenentatge, però no tant per descobrir nou coneixement com per aprofundir en el que ja hem adquirit de manera estructurada.

P: Quines retroaccions vos han arribat del vostre llibre?

R: Estic profundament content de la reacció de nombrosos docents a peu d'aula. No només han estat mestres que comparteixen les reflexions que expòs al llibre, sinó també professors que s'han replantejat determinades creences. Aquest era, de fet, l'objectiu principal: fomentar la reflexió. Només per aquest motiu, ja ha valgut la pena tot l'esforç que ha suposat l'escriptura d'aquest assaig. El pensament crític que aspirem a desenvolupar en els nostres alumnes comença, de fet, per qüestionar les nostres pròpies creences per convertir-nos en millors docents.

P: Què en pensau de la creença (generalitzada) que hi ha metodologies de dretes i d'esquerres?

R: La polarització d'idees és la pobresa intel·lectual del segle XXI. Qui són els que desitgen ciutadans manipulables amb un pensament crític limitat a causa d'una cultura general insuficient? Si l'escola no transmet aquesta cultura compartida, qui ho farà? Aquesta qüestió no és una qüestió de dretes ni d'esquerres, sinó de democràcia. He de confessar que em sorprèn que una gran part de l'esquerra abraçi metodologies que en altres països i en altres períodes històrics han incrementat les desigualtats socials. França n'és un clar exemple. La LOMLOE francesa, aprovada el 1989, va apostar per un enfocament holístic i naturalista de l'educació, per l'experimentació pedagògica, l'autonomia dels centres, i per un currículum obert i flexible que facilités la seva personalització. Lluny de reduir les desigualtats socials, les ha augmentat: el darrer informe PISA (2022) revela que la diferència entre els més pobres i els més rics en competència matemàtica és de 113 punts, és a dir, més de tres cursos de

diferència! On està l'ascensor social que l'escola hauria d'impulsar? França està replantejant el seu model, igual que Escòcia. Nosaltres, en canvi, començam aquest camí.

P: Què enteneu per innovació educativa? Quines condicions són necessàries perquè es doni?

R: La innovació educativa no és organitzar l'escola entorn d'uns determinats mètodes per considerar-los superiors ni estar sempre a la darrera moda tecnològica o metodològica. Innovam per incrementar l'aprenentatge de tots els alumnes o per resoldre problemes existents al centre. Això implica identificar l'aprenentatge que es vol millorar (l'ortografia, l'expressió oral, el càlcul, el raonament escrit, la fluïdesa lectora, etc.) o el problema que es vol resoldre (dificultats de convivència, absentisme excessiu, manca d'hàbits d'estudi, etc.) i realitzar un diagnòstic rigorós. Com podem innovar sense conèixer el punt de partida ni les causes subjacents del problema que volem solucionar? Si no determinem amb dades el que volem millorar, com sabrem que l'hem resolt o que anem en la direcció correcta? Si

“SI LA INNOVACIÓ EDUCATIVA NO S'AVALUA DE FORMA RIGOROSA, NO PODEM PRENDRE DECISIONS BEN FONAMENTADES EN BENEFICI DELS ESTUDIANTS.”

la innovació educativa no s'avalua de forma rigorosa, no podem prendre decisions ben fonamentades en benefici dels estudiants. Per tant, les condicions necessàries per innovar, segons el meu criteri, són: un bon diagnòstic inicial, una avaluació adequada del procés i dels resultats, la planificació d'accions viables, realistes i sostenibles amb els recursos disponibles o possibles, i, sobretot, evitar fer experiments amb alumnes sense una fonamentació empírica sòlida que avaluï l'eficàcia de la innovació que es vol implementar.

P: Què és més important perquè un alumne aprengui, el “talent” del mestre per ensenyar o la metodologia que empra? Com ha de ser el docent del segle XXI? Quines condicions hauria de reunir?

R: Ensenyar és la combinació perfecta entre art i ciència. Diverses investigacions han demostrat que el factor més influent en la qualitat d'un sistema educatiu és el docent. De fet, el principal paper de l'Administració educativa hauria de ser assegurar que el professorat pugui acomplir la seva tasca en les millors condicions, ja que és a l'aula on es fa efectiu el veritable dret a l'educació. Però, què implica ser un bon mestre? En primer lloc, ha de tenir un coneixement profund del que ensenya, ja que si no, no pot explicar amb claredat, ni utilitzar bons exemples i analogies, ni formular bones preguntes, ni detectar errors de comprensió. Evidentment, per a tot

això, la seva capacitat comunicativa és essencial. També ha de saber ensenyar i, per tant, dominar la didàctica específica, que, per cert, està cada vegada més oblidada en la formació del professorat. No s'ensenyava de la mateixa manera a un alumne a orientar-se en educació física que geometria o geografia, veritat? I finalment, un bon docent és aquell que aconsegueix crear un ambient d'aula on els alumnes se senten segurs, valorats i respectats, que fomenta un clima d'afecte i de confiança en l'aula i projecta altes expectatives en l'alumnat.

P: Afirmau que "Hi ha mestres que no donen la talla. Tal vegada massa". Sens dubte una frase agosarada. Ens podríeu explicar quina tasca es duu a terme des del Departament d'Inspecció Educativa quan es detecten aquestes mancances?

R: Tots els que som pares desitgem que el mestre del nostre fill sigui un bon mestre, o no? Un dia, els pares d'una alumna de cinquè de primària varen acudir molt preocupats al Departament d'Inspecció Educativa per comunicar-me que la tutora de la seva filla la tractava de manera inapropiada, alçant la veu de manera excessiva, i que la situació era insostenible. La directora havia fet tot el possible, però les queixes dels pares no disminuïen. Record perfectament les seves paraules: "Miri, senyor —em van dir—, sabem que l'escola té molt de renom, però preferim que malgrat que l'escola sigui dolenta, la meua filla tingui una bona mestra". Per sort, tenim excel·lents mestres, però com en tots els col·lectius, hi ha professionals que no estan a l'altura de la responsabilitat que implica ensenyar. Desafortunadament, en un sistema com el que tenim, les actuacions que es poden fer amb aquest professorat són limitades. Quan els inspectors d'educació som informats d'un cas, en primer lloc, tractem de reconduir la situació; quan no és possible, requerim al docent que

compleixi amb diligència les seves funcions i li especificam els aspectes que ha de corregir; i quan aquestes accions no produeixen els fruits desitjats, proposem que s'iniciï un procediment disciplinari, que pot acabar en una sanció si es verifica la falta per la qual s'ha iniciat.

P: Si "El mestre no pot ficar les mans dins el cap dels estudiants per insertar-los coneixements" Quins trobau que serien els aspectes fonamentals que un mestre hauria de saber perquè els seus alumnes aprenguin i a més, estiguin motivats per fer-ho?

R: Ningú pot afirmar que ha après alguna cosa que no recorda, veritat? Sense memòria, no podem pensar ni aprendre. Sabem que el que aprenem es guarda en la nostra memòria a llarg termini, connectat amb les nostres xarxes de coneixements. És a dir, si la nova informació que escoltem, llegim o tocam no la connectem amb coses que ja sabem (la comprenem), caurà en l'oblit. Per tant, ensenyar és, en realitat, ajudar a aprendre. Per això, el mestre ha de tenir molt clar l'objectiu, què vol que l'alumne sigui capaç d'evocar, per escrit o verbalment, o de demostrar al final d'un conjunt de sessions, i dissenyar el camí per arribar-hi. El coneixement, l'aprenentatge per ell mateix, és el màxim dinamitzador de la motivació i de l'atenció; comprendre coses cada vegada més complexes i sentir-se capaç de manejar-les és una palanca poderosa de motivació. Al contrari, quan les llacunes de coneixements no permeten entendre la nova informació, es desisteix o ni tan sols s'intenta. El coneixement duu a més coneixement, com una escala en què cada esgraó compta i la responsabilitat de l'alumne en el seu aprenentatge és major com més gran és l'estudiant.

SABEM QUE EL QUE APRENEM ES GUARDA EN LA NOSTRA MEMÒRIA A LLARG TERMINI, CONNECTAT AMB LES NOSTRES XARXES DE CONEIXEMENTS. ÉS A DIR, SI LA NOVA INFORMACIÓ QUE ESCOLTEM, LLEGIM O TOCAM NO LA CONNECTEM AMB COSES QUE JA SABEM (LA COMPRENEM), CAURÀ EN L'OBLOT PER TANT, ENSENYAR ÉS, EN REALITAT, AJUDAR A APRENDRE.

P: Burocràcia excessiva, currículum extens, coordinacions, reunions, correccions, atenció a tots els infants i a les seves famílies... Queda temps per intentar ensenyar amb qualitat?

R: El temps en l'escola és finit, per això és essencial que el que succeeix dins l'aula sigui rellevant per a l'aprenentatge. En aquest sentit, tota l'activitat dels centres educatius hauria d'estar orientada a optimitzar aquest temps per tal que els alumnes aprenguin més i millor. Això implica una planificació meticulosa de l'acció docent, la preparació de les classes, l'avaluació del progrés dels alumnes per identificar les dificultats i actuar en conseqüència, així com la presa de decisions ben fonamentades per ajudar-los a superar els obstacles. Les reunions, les coordinacions i la burocràcia no haurien de desviar-se d'aquest propòsit principal.

Un llibre de text (analògic o digital) és una bona eina per promoure l'aprenentatge?

Potser el problema no resideix tant en el llibre com a tal, sinó en la qualitat del seu contingut, i, sobretot, en com el docent l'utilitza, si ho fa com un recurs més a la seva disposició o si li

“EL PROCESSAMENT DE LA INFORMACIÓ EN PANTALLA AUGMENTA LA CAPACITAT DE DISTRACCIÓ I AFECTA LES HABILITATS DE CONTROL EXECUTIU”.

P: En el vostre llibre parlau de l'atenció, l'esforç o la memòria (evocació?) com eines indispensables per adquirir coneixement. Conceptes que avui en dia no són gaire populars. Què en pensau de tot plegat?

R: T'explicaré com has de dissenyar un bon programa d'activitat física per millorar la teva salut. Si no estàs atent al que et diré, tindràs alguna opció d'aprendre-ho? La comprensió de les passes i principis que has d'aplicar per a elaborar aquest programa et suposarà un esforç, però amb la pràctica consolidaràs el nou coneixement. Després, et demanaré que m'expliquis com es fa un programa d'activitat física o et donaré un paper en blanc perquè em dissenyis un. T'imagines l'esforç que suposa ordenar les idees per poder fer el que et deman? Només sabem que hem après alguna cosa quan tractem d'evocar-la, és a dir, d'explicar-la amb les nostres paraules. L'atenció és la porta de l'aprenentatge. Per a aprendre necessitem estar atents al que fem, al que escoltem, al que llegim, al que mirem, al que toquem, al que sentim. El que escapa als nostres sentits no pot aprendre's. Decidim, conscient o inconscientment, a què parem esment, i aquest és un dels grans aprenentatges que l'escola ha d'afavorir, i més en el context d'hiperconnectivitat actual. L'escola ha de parar atenció a l'atenció.

P: Parlem de la LOMLOE, quina opinió vos mereix?

R: La LOMLOE és bastant semblant a les lleis anteriors. El que no ho és tant

manca un camí inalterable. Un bon llibre de text pot ser un excel·lent suport en determinades assignatures ja que proporciona una organització estructurada dels coneixements que s'han de treballar i ofereix una exposició clara dels conceptes, acompanyada d'exemples pràctics, models i exercicis que reforcen la comprensió. Per descomptat, el material elaborat pel docent pot ser de gran qualitat i ajustar-se millor als seus plantejaments metodològics, però a vegades es redueix a un mosaic de fotocòpies de llibres, fitxes tretes d'internet sense massa revisió o un còpia-pega de diferents pàgines web i recursos en línia de dubtós rigor acadèmic. Tot això, posat a la disposició dels alumnes al Classroom de l'assignatura. Un company inspector va escriure: “Suprimiu el llibre de text i haureu suprimit mètodes de l'escola tradicional”. No el vaig conèixer perquè ho va escriure en un article titulat “Funció del llibre en el treball escolar” en 1931. Com veus, vivim en un autèntic déjà-vu pedagògic.

P: Heu matisat llibres “en paper”, per què?

R: Efectivament, he volgut destacar que l'intercanvi indiscriminat dels materials impresos, el paper i el llapis per les tecnologies digitals no és indiferent. L'evidència empírica és cada vegada més àmplia i explícita al respecte: el processament de la informació en pantalla augmenta la capacitat de distracció i afecta les habilitats de control executiu. De fet, ja en 2015, la mateixa OCDE, en un informe anomenat Students, Computers and Learning: Making the Connection, va revelar que l'ús freqüent d'ordinadors a les aules es correlaciona amb un deteriorament significatiu del rendiment, fins i tot després de considerar factors socials i demogràfics. La tecnologia pot amplificar l'acció docent, però no la pot reemplaçar. No es tracta de plantejar una dicotomia entre tecnologies sí o tecnologies no, inó de reflexionar sobre les tecnologies per a què, quan i com s'utilitzen. Hem de considerar què guanyem i què perdem en cada cas.

és el seu desplegament. Encara que pugui sorprendre, la LOMLOE no menciona el perfil de sortida, ni les competències específiques, ni les situacions d'aprenentatge, ni els sabers bàsics (de fet, parla de continguts). Increïblement, tots aquests elements es varen introduir en normativa de menor rang que es va publicar posteriorment, on es va apostar per un currículum obert i flexible, i on es fa ús d'un vocabulari intel·ligible que dificulta determinar què ha d'aprendre l'alumne en cada curs. D'aquesta manera, en comptes d'estructurar el coneixement, es va optar per prescriure determinats enfocaments metodològics als quals m'he referit anteriorment. Tant és així que les situacions d'aprenentatge són un eufemisme per a referir-se a l'aprenentatge basat en projectes per a tots, amb independència de l'etapa, de l'assignatura, dels alumnes o del que es pretengui ensenyar.

P: Aquesta llei contempla l'educació emocional com principi pedagògic. L'escola ha de cobrir les necessitats emocionals dels alumnes?

R: Ha arribat un punt on l'educació emocional es confon amb altres qüestions que el professorat competent sempre ha tengut present, com són els valors i la formació de virtuts com la perseverança, la prudència, la resiliència, la templança, l'honestat, la responsabilitat, el sentit de justícia o el respecte. Però, és això educació emocional? L'afecte és consubstancial a l'educació. Transmetre expectatives positives als nostres alumnes i generar un clima de confiança a l'aula és un aspecte fonamental per a l'aprenentatge. Sempre ha estat així. Però, s'ha de legislar l'afecte? Les emocions són inherents a totes les activitats humanes. Sempre hi són presents. Ara bé, els plantejaments que cerquen instruir-les simplifiquen una cosa summament complexa, homogeneïtzen els sentiments, estandarditzen les emocions, i el més

greu, no aborden els problemes que en realitat les causen i es queden en la superfície de l'emoció.

I les dels docents?

Les ràtios excessives, els problemes disciplinaris, la falta de reconeixement social, la burocràcia desbordant i una creixent pressió per les demandes de la societat, són alguns dels factors que afecten la salut psicològica dels docents. L'escola, o millor dit, l'Administració, no té per funció satisfer les necessitats emocionals dels docents, però sí té la responsabilitat d'assegurar les millors condicions laborals perquè aquests puguin fer la seva feina amb les màximes garanties. Això repercuteix directament en la qualitat de l'ensenyament i en el benestar emocional dels docents.

P: Amb infants que provenen de famílies desestructurades o entorns de baix nivell socioeconòmic, que venen amb una "motxilla emocional de casa", vostè es demana si el millor "no seria ensenyar-los tot el que puguin aprendre" com a millor educació emocional que poden rebre des de l'escola. Molts docents tenen autèntiques dificultats per ensenyar en segons quins contextos. No seria millor cobrir primer les necessitats emocionals d'aquests infants?

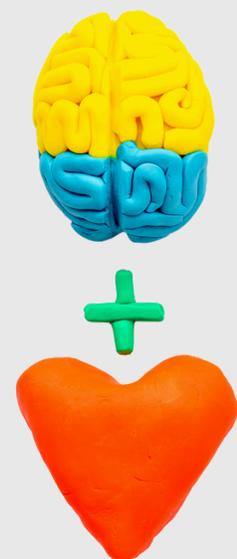
R: Què significa cobrir les necessitats emocionals? No és el fet d'aprendre la millor forma de deixar una estona la teva dura realitat al costat? Sense dubte, l'única opció per sortir d'un context social desafavorit és una formació de qualitat. Quan l'escola es desvia d'aquest propòsit, contribueix a augmentar el biaix cultural que cada nin duu de casa, al mateix temps que limita les seves oportunitats de progrés i de creixement personal i intel·lectual. Una educació de qualitat és part de la solució per alleujar aquesta càrrega emocional. A mesura que s'incrementa el desfasament en coneixements, augmenten les dificultats per aprendre, la desmotivació i el desinterès, i amb

“QUÈ SIGNIFICA COBRIR LES NECESSITATS EMOCIONALS? NO ÉS EL FET D'APRENDRE LA MILLOR FORMA DE DEIXAR UNA ESTONA LA TEVA DURA REALITAT AL COSTAT? SENSE DUBTE, L'ÚNICA OPCIÓ PER SORTIR D'UN CONTEXT SOCIAL DESAFAVORIT ÉS UNA FORMACIÓ DE QUALITAT.”

aquests, els problemes de convivència, especialment quan es combina amb l'adolescència en l'ESO. En paraules de Luri: "Si un nin ric es troba les portes del coneixement tancades quan arriba a l'escola, té altres llocs on anar. El pobre, no".

P: Acabau la frase: La meua escola ideal seria aquella que...

R: ... aposta pel coneixement i té clar que la lectura i l'escriptura són els mitjans més potents per a l'aprenentatge (i actua en conseqüència).

Fets i Preguntes

sobre els canvis d'actituds lingüístiques

I SOBRE EL BENESTAR EMOCIONAL DELS DOCENTS I PARLANTS DE LA LLENGUA CATALANA

TOMÀS OLIVER

Davant un canvi d'etapa en la meua vida laboral faig aquest escrit que és una reflexió sobre els darrers anys de feina dedicada a la normalització lingüística de la llengua catalana i també sobre els canvis tan accelerats i tan negatius que he pogut percebre. No cal esmentar que aquesta reflexió és purament personal i potser serà compartida o no amb els col·legues dels diferents llocs de treball.

Professionalment, aquests darrers nou anys m'he dedicat principalment a gestionar i organitzar activitats formatives per a la normalització lingüística de la llengua catalana als centres educatius, adreçades a docents de totes les etapes. La veritat és que aquesta experiència m'ha fet conèixer ponents, experts, conferenciant, etc., que m'han enriquit molt tant en l'àmbit personal com en l'àmbit professional, però també he coincidit amb docents compromesos amb la llengua i cultura catalanes, que m'han aportat una visió molt més real i molt més crua de la que ens podem imaginar els que no fem docència directa amb alumnes, sobretot en el municipi de Calvià.

En el curs 2016-17, en el Servei de Normalització Lingüística i Formació de la Conselleria d'Educació i Universitats, amb l'objectiu que el català fos la llengua vehicular del sistema educatiu, havíem detectat la

necessitat de dotar els docents d'estratègies i eines per millorar l'actitud lingüística i al mateix temps oferir-los recursos sobre assertivitat lingüística. La principal eina que teníem per aconseguir aquests objectius era la formació. Una d'aquestes activitats formatives fou el cicle de conferències «Som parlants, som models i tenim un marge d'acció», que per primera vegada em va permetre veure que alguna cosa estava canviant en l'actitud dels docents, m'explic: just abans de la conferència de Gemma Sanginés, una mestra jubilada em va sol·licitar assistir-hi, ja que volia contactar amb la conferenciant. Finalitzada la xerrada, els assistents pogueren fer preguntes sobre quina havia de ser l'actitud dels docents davant conflictes lingüístics, la qual cosa va originar un debat molt interessant. La mestra jubilada, que fins en aquell moment havia estat molt discreta, va intervenir i va mostrar la seva sorpresa explicant que la seva generació mai s'havia qüestionat actuacions que en aquell moment els assistents estaven plantejant. És a dir, davant una demanda de canvi de llengua d'uns pares i mares d'alumnes en una reunió informativa, o en una tutoria, o en la petició d'informació escrita que no fos en català, sempre hi havia una proposta conciliadora que aportava solucions, però al mateix temps hi havia un missatge rotund i unànim:

AQUEST VA SER EL PRIMER CANVI QUE VAIG VEURE EN ELS DOCENTS ENVERS LA LLENGUA CATALANA. EL COMPROMÍS AMB LA DEFENSA DE LA LLENGUA CATALANA JA NO ERA EL MATEIX.

la llengua catalana era la llengua vehicular del centre. Aquest va ser el primer canvi que vaig veure en els docents envers la llengua catalana. El compromís amb la defensa de la llengua catalana ja no era el mateix.

Durant el curs 2020-21 vaig començar a treballar al CEP de Calvià, la qual cosa em va permetre corroborar «in situ» el canvi en les actituds lingüístiques dels docents, que juntament amb una manca d'estratègies d'immersió lingüística dels més joves havia provocat una tendència cap a la dimissió lingüística del professorat. Hem de recordar que el Servei d'Ensenyament del Català, suprimit per un govern conservador, i mai recuperat per un govern progressista, oferia recursos, materials

i sobretot estratègies d'immersió lingüística per millorar l'aprenentatge de la llengua catalana. La manca d'aquestes estratègies lingüístiques en els docents més joves ha fet que els infants no tinguessin la necessitat de parlar en català i es normalitzessin les converses bilingües català - castellà, fet molt negatiu per la nostra llengua. Segon canvi important i negatiu en la normalització de la llengua catalana.

Finalitzant aquest curs 2023-24, i vuit anys després d'haver començat a treballar quasi exclusivament per a la normalització lingüística de la llengua catalana als centres educatius, organitzant formacions per augmentar l'autoestima dels parlants de llengua catalana, per aportar estratègies lingüístiques als parlants d'una llengua minoritzada, per recuperar les estratègies d'immersió lingüística, per donar eines per ser més assertius, etc., ens trobem amb una comunitat lingüística molt heterogènia on la llengua catalana perd presència davant el castellà i l'anglès principalment, i amb una gran quantitat d'alumnes que de ben joves rebutgen una llengua pel simple fet d'anomenar-se llengua catalana. He de dir que sempre se m'havia fet molt difícil entendre aquests canvis d'actituds lingüístiques dels docents envers la llengua catalana, però els debats generats en les darreres formacions han fet que em fes la següent pregunta:

«Sabem quins són els sentiments o quines són les emocions d'un docent del municipi de Calvià (i de moltes zones de Mallorca), que sempre ha defensat i lluitat perquè els infants aprenguin la llengua pròpia de les Illes Balears, quan veu ara que són els mateixos alumnes que li fan befa i el qüestionen pel simple fet de parlar amb la llengua vehicular del centre?»
Tercer canvi important percebut.

Què pot haver passat per despertar aquest odi a una llengua, a una cultura i a una societat que t'ha obert les portes de casa seva i t'ha donat l'oportunitat d'integrar-t'hi perquè no siguis un ciutadà de segona?

Només afegiré un fet no manco important i que possiblement ens donarà pistes sobre aquesta situació, que és el benestar emocional dels parlants d'una llengua minoritzada. L'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics, eliminada recentment, va permetre visualitzar la manca de seguretat lingüística dels parlants de la llengua catalana per poder dur a terme moltes de les activitats de la vida quotidiana amb normalitat i en català. Aquesta anormalitat, fruit de la situació de minorització de la comunitat lingüística, afecta molt negativament el benestar i la dignitat de les persones que veuen com la seva llengua queda exclosa en molts d'àmbits de la societat. El món educatiu, que fins ara havia garantit que tots els alumnes fossin competents tant en català com en castellà i que havia gaudit d'una certa normalitat lingüística, comença a formar part d'aquests àmbits on s'exclou la llengua catalana i on els parlants són agredits emocionalment

QUÈ POT HAVER PASSAT PER DESPERTAR AQUEST ODI A UNA LLENGUA, A UNA CULTURA I A UNA SOCIETAT QUE T'HA OBERT LES PORTES DE CASA SEVA I T'HA DONAT L'OPORTUNITAT D'INTEGRAR-T'HI PERQUÈ NO SIGUIS UN CIUTADÀ DE SEGONA?

simplement per parlar-la. Aquesta darrera reflexió no és una pregunta, és un fet ben trist.

Abans de reflexionar sobre aquestes preguntes hem de recordar que segons la majoria del PLC (Projecte lingüístic de centre) la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, hauria de ser la llengua vehicular dels centres educatius.

La Retro Acció

BORJA RODRÍGUEZ

Malgrat el que pensem, la retroacció no és el fet de ser retro i vestir-se com als anys seixanta amb uns texans campana i unes camises de flors mentre escoltes Simon and Garfunkle. Potser et ve de nou què és retroacció, però malgrat això, potser la coneixes com a feedback. És una tasca del docent molt més rica del que sembla quan te'n parlen per primer cop. Explorada per primer cop pel Doctor en Ciències Educatives Michael Scriven l'any 1967 mentre escoltava California Dreaming des del seu despatx de la London University...

Però, de què parlem quan parlem de retroacció? És qualsevol cosa que els digui als meus alumnes? Val la pena gastar-se 15 minuts d'escriure una retroacció a una redacció de batxillerat si després em demanaran "Però, profe, quina nota tinc?". La resposta és sí, la possibilitat que ofereix la retroacció no la pot oferir re-

res més. Un cop veus com els seus poders s'apoderen de tu i l'alumnat nola pots deixar de banda. Potser no de tot facis una retroacció de 10, però sempre la faràs servir.

Com diu Perrenaud a Tocuhez Pas Mon Évaluation (1993) "L'avaluació és el centre del procés didàctic i del sistema docent". És part fonamental del nostre sistema educatiu i "posar[-lo] en qüestió és transformar un conjunt d'equilibris fràgils". A més, l'avaluació hauria de ser un sistema que ajudi l'alumne a aprendre i al professor a ensenyar. L'avaluació formativa, doncs, és la millor eina que tenim al nostre abast com a docents i cal fer-ne ús per tal de millorar els processos d'ensenyament i aprenentatge.

Dins l'avaluació formativa, l'element que més destacarem és el de la retroacció. En paraules de Neus

Sanmartí, avaluar serveix per aprendre i la retroacció ens ajuda a crear espais d'aprenentatge i autoregulació. El procés de retroacció pot servir per establir processos de reflexió i d'empoderament de l'alumnat, tot fent-lo conscient de les passes a seguir per continuar aprenent i millorant. A més, millora les capacitats de l'alumnat a prendre decisions envers el seu aprenentatge. Si més no, l'avaluació pot ser un procés difícil i complex per l'alumnat. És, doncs, interessant integrar tècniques de retroacció, ja que ens ajuden a posar llum a processos complexos i donar transparència al procés d'avaluació.

Ara bé... Quines característiques té una retroacció de qualitat? Què he de fer com a docent? Aquí us deixem un seguit d'idees que us seran d'utilitat:

- Aprenem millor d'allò que ens diuen que d'una nota.

- És essencial centrar la retroacció en aspectes que l'alumne sigui capaç d'assolir. No per dir moltes coses a millorar, les podrà millorar totes... Per exemple: No podem dir a un alumne que millori la seva coherència i cohesió textual si no du bé els signes de puntuació.
- La retroacció és més efectiva si es fa de forma oral i l'alumnat l'escriu. Com aquesta casuística és poc probable que es pugui fer sempre, és recomanable fer-la per escrit sempre amb un llenguatge senzill per a l'alumnat. No, copiar els criteris d'avaluació i posar un nombre no els servirà de res. L'alumnat ha de ser capaç d'entendre'l tot sol i establir millores de forma autònoma.
- No només s'ha de centrar en aspectes a millorar, també ha de fer valer aquells aspectes positius de la tasca. És recomanable emprar la tècnica Sandwich: començar per un aspecte positiu, un de millora i acabar sempre amb algun altre aspecte positiu.
- Deixar clar que la retroacció es fa sobre la tasca feta, no sobre la persona. És a dir, hem d'evitar comentaris com "aquesta tasca no està al teu nivell" o "Sé que ho pots fer millor". Comentaris com aquests, que feim per intentar motivar l'alumnat, potser no el sap encaixar com nosaltres creiem.
- Convé emprar un llenguatge despersonalitzat: Per exemple: "Sempre t'equivoques sumant." pot sonar molt personal i hi haurà alumnes que no s'ho prenguin de forma positiva, emperò sempre poder dir "Hem de millorar les sumes. / Veig que les sumes són un repte."
- Convé evitar paraules com sempre o mai, ja que solen emetre judicis de valor absoluts. Malgrat que l'avaluació sigui un procés de valoració, aquest ha de ser més concís o concret com "En aquesta tasca es veu que..."
- La idea d'emprar espais de retroacció implica que l'alumnat tindrà altres oportunitats per posar en pràctica aquells aspectes que haurà de millorar. Com a docents, hem de crear moments en què les tasques futures incloguin aspectes que ja s'han treballat i on l'alumnat pugui posar en pràctica aquella retroacció que se li ha fet arribar.
- No sempre tothom està preparat per a qualsevol comentari. És cert que com a docents volem que l'alumnat aprengui, millori i sigui cada cop més competent. Però la retroacció té un vessant emocional important que s'ha de tenir en consideració. Potser hi haurà moments que l'alumnat no està emocionalment disponible (per qüestions personals o acadèmiques) per rebre la retroacció del professorat. En aquest aspecte, s'ha de planificar bé el moment de la retroacció i també ser assertiu a l'hora de donar-lo. Està bé demanar si l'alumnat està preparat per rebre retroacció sobre aquell exercici que férem la setmana passada.
- És adient i recomanable poder tenir temps. Com a docents ens sentim atabalats per tot el que hem de fer quan tenim al nostre grup. Hem de dedicar temps a poder fer retroaccions d'aquells treballs, tasques o processos d'aprenentatge que són més rellevants, difícils i que poden dur un millor rendiment cap al futur.

El poder de la retroacció és innegable. La seva bona aplicació té resultats molt positius amb l'alumnat. Hem de considerar que estem treballant amb persones que estan aprenent i que aquest és un procés llarg, complex, molt individual i que cada persona l'enfronta amb les millors capacitats disponibles i a l'abast. Si més no, malgrat que és un procés interessant i ric, és també difícil, complex i no sempre obtindrem els resultats que esperàvem. Malgrat això, del seu ús extensiu i continu trobarem més beneficis que inconvenients.

Racó del Lector

TOMEU CARRIÓ

Arriba l'estiu i les vacances són a tocar, i amb elles arriben els sopars a la fresca, la platja, els viatges, els moments de diversió, però també de descans... i de lectura pausada conscient, amb gaudi.

Per això vos recomanem 12 lectures que conviden a la reflexió, que obrin la porta a nous coneixements o al creixement professional. Són aquestes:

Feminismo Ilustrado: Ideas para combatir el machismo.
de Maria Murnau i Helen Sotillo

En Blanco: Cómo focalizar la Atención, la memoria y la motivación para aprender.
de Juan Fernández

Lecturas que fan lectors: L'educació literària d'infants i joves.
de Cristina Corroero

Tú has escrito este libro: Neurociencia aplicada al día a día para tu bienestar.
de David del Rosario

Això no és sexe.
de Marina Marroquí

Comunicación no violenta. Un lenguaje de vida.
de Marshal B. Rosenberg

Pedagogías Emergentes: 14 preguntas para el debate.
d'Anna Forés.

Cómo hablar para que los niños escuchen y cómo escuchar para que los niños hablen.
d'Adele Faber

Escuelas que enseñan. El conocimiento sí importa.
de Miguel Ángel Tirado.

El pati de l'escola en igualtat.
de Dafne Saldaña, Julia Goula, Helena Cardona i Carla Ama.

Educación en la Complejidad.
de Juan Fernández

Neuromitos en educación: El aprendizaje desde la neurociencia
d'Anna Forés

Formar-se per
seguir avançant.

<No t'en perdis ni una!>
Per inscriure't a les formacions, ho
has de fer des del portal del personal.

Segueix-nos a
les xarxes!

  @cepcalvia
www.cepcalvia.caib.es

Estigues al dia
pels canals de
difusió

Textos: Equip CEP Calvià
Imatges: pròpies i Pexels
Maquetació: Borja Rodríguez

